

**INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETO
PRIE SUSISIEKIMO MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

ĮSAKYMAS

**DĖL VALSTYBĖS INFORMACINIŲ SISTEMŲ GYVAVIMO CIKLO VALDYMO
METODIKOS PATVIRTINIMO**

2014 m. vasario 25 d. Nr. T-29
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 19 straipsnio 3 ir 6 dalimis, 30 straipsnio 1 dalimi ir 31 straipsnio 2 ir 3 dalimis,

1. Tvirtinu Valstybės informacinių sistemų gyvavimo ciklo valdymo metodiką (pridedama).

2. Nustatau, kad valstybės registrų ir valstybės informacinių sistemų, kuriomis planuojama apdoroti visai valstybei svarbi arba kelioms institucijoms svarbi institucijos valdoma informacija, valdytojai informaciją apie valstybės registrų ar valstybės informacinių sistemų kūrimo eigą už praėjusius kalendorinius metus pateikia Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Susisiekimo ministerijos iki einamųjų metų kovo 1 d.

3. Pripažįstu netekusiu galios Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004 m. spalio 15 d. įsakymą Nr. T-131 „Dėl Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais.

Direktorius

Ramūnas Čepaitis

PATVIRTINTA

Informacinės visuomenės plėtros komiteto
prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus
2014 m. vasario mėn. 25 d. įsakymu Nr. T-29

VALSTYBĖS INFORMACINIŲ SISTEMŲ GYVAVIMO CIKLO VALDymo METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Valstybės informacinių sistemų gyvavimo ciklo valdymo metodika (toliau – Metodika) nustato reikalavimus galimybių studijai, valstybės informacinių sistemų techniniams aprašymams (specifikacijoms) (toliau – Specifikacija), nurodo valstybės informacinių sistemų kūrimo būdus, aprašo valstybės informacinių sistemų gyvavimo ciklo stadijas ir etapus, reglamentuoja gyvavimo ciklo stadijų metu vykdomus procesus ir etapų rezultatus.

2. Metodika skirta institucijoms, nurodytoms Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje, steigiančioms, kuriančioms ir tvarkančioms valstybės informacines sistemas (toliau – institucija).

3. Metodika, išskyrus galimybių studijų rengimą, *mutatis mutandis* taikoma ir steigiant, kuriant ir tvarkant valstybės ir žinybinius registrus (toliau – registrai).

4. Metodikoje vartojamos sąvokos:

4.1. **Realizavimo reikalavimai** – detalūs funkciniai, nefunkciniai, techniniai ir panaudojimo reikalavimai, kurie dažniausiai nustatomi ir tikslinami valstybės informacinės sistemos realizavimo etape atliekant detalią analizę.

4.2. **Veiklos reikalavimai** – esminiai funkciniai ir nefunkciniai reikalavimai valstybės informacinei sistemai, kylantys iš nustatytų valstybės informacinės sistemos tikslų, funkcijų, teisės aktų, veiklos procesų, sąveikos su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis ir registrais.

4.3. Kitos Metodikoje vartojamos sąvokos apibrėžtos Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose valstybės informacinių sistemų ir registrų veikimą.

5. Valdant valstybės informacinės sistemos gyvavimo ciklą yra vadovaujama Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme nurodytais valstybės informacinių išteklių kūrimo ir tvarkymo principais.

6. Valstybės informacinės sistemos funkcionavimas turi būti laiku modifikuojamas atsižvelgiant į besivystančius valstybės informacinės sistemos naudotojų (toliau – naudotojai) poreikius bei teisės aktų pakeitimus.

7. Valstybės informacinėje sistemoje duomenys tvarkomi taip, kad būtų tinkami naudoti kitose valstybės informacinėse sistemose ir registruose.

8. Duomenys valstybės informacinėje sistemoje tvarkomi taip, kad juos būtų galima pakartotinai panaudoti, nepažeidžiant įstatymais ir Europos Sąjungos teisės aktais nustatytų jų teikimo ir naudojimo ribojimų.

II SKYRIUS

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS GYVAVIMO CIKLAS

9. Valstybės informacinės sistemos gyvavimo ciklas – valstybės informacinės sistemos būsenos pokyčių nuo jos steigimo pagrindo nustatymo iki veikimo pabaigos visuma.

10. Valstybės informacinės sistemos gyvavimo ciklas susideda iš nuoseklių stadijų, kurios gali iš dalies persidengti:

- 10.1. valstybės informacinės sistemos inicijavimas;
- 10.2. valstybės informacinės sistemos kūrimas;
- 10.3. valstybės informacinės sistemos eksploatavimas;
- 10.4. valstybės informacinės sistemos modernizavimas;
- 10.5. valstybės informacinės sistemos likvidavimas.

11. Valstybės informacinės sistemos gyvavimo ciklo stadijos skaidomos į etapus. Kiekvienas etapas užbaigiamas konkrečiu rezultatu.

III SKYRIUS

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS INICIJAVIMO STADIJA

12. Valstybės informacinė sistema inicijuojama dėl institucijos veiklos procesuose atsirandančių priežasčių ir veiklos planavimo dokumentuose numčius tam tikroms funkcijoms vykdyti reikalingos informacijos apdorojimą valstybės informacinėje sistemoje.

13. Valstybės informacinės sistemos inicijavimo stadijos metu siekiama:

13.1. identifikuoti valstybės informacinės sistemos steigimo pagrindą, apibrėžti valstybės informacinės sistemos tikslą (tikslus), uždavinius ir nustatyti funkcijas;

13.2. nustatyti valstybės informacinės sistemos organizacinę struktūrą, duomenų teikėjus ir naudotojus;

13.3. numatyti valstybės informacinės sistemos savarankiškas sudedamąsias dalis (posistemius), jas sudarančius modulius, kitus funkcinius komponentus, duomenų bazes, išorinius ir vidinius duomenų srautus;

13.4. nustatyti valstybės informacinės sistemos duomenų saugos reikalavimus.

14. Valstybės informacinės sistemos inicijavimo stadiją rekomenduojama skaidyti į šiuos etapus:

- 14.1. Valstybės informacinės sistemos steigimo pagrindimas;
- 14.2. Valstybės informacinės sistemos nuostatų projekto parengimas;
- 14.3. Valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų projekto parengimas;
- 14.4. Valstybės informacinės sistemos įsteigimas.

15. Valstybės informacinės sistemos steigimo pagrindimo etapo metu yra analizuojami Lietuvos Respublikos įstatymai, Europos Sąjungos teisės aktai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai ir kiti teisės aktai, nustatantys institucijos funkciją (funkcijas), kurią tikslinga kompiuterizuoti. Numatomi valstybės informacinės sistemos tikslas (tikslai), uždaviniai ir funkcijos.

16. Jeigu steigiama valstybės informacinė sistema planuojama apdoroti visai valstybei svarbią arba kelioms institucijoms svarbią informaciją, arba jeigu nėra visiškai aišku, kokias konkrečias teisės aktuose nustatytas funkcijas bus galima kompiuterizuoti, arba jeigu kuriant valstybės informacinę sistemą planuojama viršyti lėšų dydį, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 27 d. nutarimu Nr. 180 „Dėl Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau - Lėšų

dydis), valstybės informacinės sistemos steigimo pagrindimo etapo metu rengiama galimybių studija. Galimybių studija rengiama vadovaujantis Galimybių studijos rengimo reikalavimais, nurodytais Metodikos 3 priede.

17. Valstybės informacinės sistemos steigimo pagrindimo etapo rezultatas – institucijos vadovo žodinis ar rašytinis sprendimas dėl valstybės informacinės sistemos steigimo ir atsakingų asmenų paskyrimas parengti valstybės informacinės sistemos nuostatų ir duomenų saugos nuostatų projektus arba pavedimas juos parengti numatomam valstybės informacinės sistemos tvarkytojui.

18. Valstybės informacinės sistemos nuostatų projekto parengimo etapo metu rengiamas valstybės informacinės sistemos nuostatų projektas. Šį projektą rengia valstybės informacinę sistemą steigiančios institucijos vadovo arba numatomo valstybės informacinės sistemos tvarkytojo vadovo paskirtas asmuo (asmenys). Šis projektas rengiamas vadovaujantis Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 27 d. nutarimu Nr. 180 „Dėl Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas).

19. Valstybės informacinės sistemos nuostatų projekto parengimo etapo rezultatas – valstybės informacinės sistemos nuostatų projektas, vizuotas valstybės informacinę sistemą steigiančios institucijos vadovo ir teisės padalinio vadovo arba jo pavedimu kito teisės padalinio valstybės tarnautojo arba darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį.

20. Valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų projekto parengimo etapo metu rengiamas valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų projektas. Šis projektas rengiamas vadovaujantis Saugos dokumentų turinio gairių aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 716 „Dėl Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašo, Saugos dokumentų turinio gairių aprašo ir Valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų informacinių sistemų klasifikavimo ir elektroninės informacijos svarbos nustatymo gairių aprašo patvirtinimo“.

21. Valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų projekto parengimo etapo rezultatas – parengtas valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų projektas, vizuotas projekto rengėjo ir valstybės informacinę sistemą steigiančios institucijos vadovo.

22. Valstybės informacinės sistemos įsteigimo etapo metu valstybės informacinę sistemą steigianti institucija valstybės informacinės sistemos nuostatų ir duomenų saugos nuostatų projektus derina su suinteresuotomis institucijomis. Šie projektai derinami ir tvirtinami Aprašo ir Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 716 „Dėl Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašo, Saugos dokumentų turinio gairių aprašo ir Valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų informacinių sistemų klasifikavimo ir elektroninės informacijos svarbos nustatymo gairių aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

23. Valstybės informacinės sistemos įsteigimo etapo rezultatas – patvirtinti valstybės informacinės sistemos nuostatai ir valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai.

24. Valstybės informacinės sistemos inicijavimo stadija laikoma baigta, kai įsteigta valstybės informacinė sistema įregistruojama Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre ir paskirtas valstybės informacinės sistemos duomenų valdymo įgaliotinis (įgaliotiniai). Registruojant valstybės informacinę sistemą vadovaujamasi Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. spalio 16 d. nutarimu Nr. 1263 „Dėl Registrų sąrašo reorganizavimo į Registrų ir valstybės informacinių

sistemų registrą ir Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatų patvirtinimo“ (toliau - Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatai), nustatyta tvarka.

IV SKYRIUS

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS KŪRIMO STADIJA

25. Valstybės informacinės sistemos kūrimas inicijuojamas patvirtinus valstybės informacinės sistemos nuostatus ir valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatus.

26. Valstybės informacinės sistemos kūrimo stadijos metu siekiama:

26.1. parengti Specifikacijos projektą, kuriame apibrėžiami siekiami kompiuterizuoti institucijos veiklos procesai ir jų pokyčiai, aprašomi veiklos reikalavimai valstybės informacinei sistemai, sudaromas valstybės informacinės sistemos kūrimo projekto (toliau – Projektas) planas;

26.2. atlikti detalią veiklos reikalavimų analizę ir suformuluoti realizavimo reikalavimus;

26.3. parengti detalaus projektavimo dokumentą;

26.4. sukurti arba įsigyti ir adaptuoti programines ir technines priemones;

26.5. įdiegti ir išbandyti valstybės informacinę sistemą testinėje aplinkoje;

26.6. įdiegti valstybės informacinę sistemą gamybinėje aplinkoje ir įsitikinti, kad ji atitinka visus nustatytus veiklos ir realizavimo reikalavimus.

27. Už Projekto organizavimą ir priežiūrą atsako valstybės informacinės sistemos valdytojo vadovo rašytiniu sprendimu iš atsakingų asmenų sudaryta darbo grupė (toliau – Projekto priežiūros komisija). Į Projekto priežiūros komisiją įtraukiamas ir valstybės informacinės sistemos duomenų valdymo įgaliotinis (įgaliotiniai).

28. Valstybės informacinės sistemos kūrimo stadiją rekomenduojama skaidyti į šiuos etapus:

28.1. valstybės informacinės sistemos specifikavimas;

28.2. valstybės informacinės sistemos realizavimas.

29. Valstybės informacinės sistemos specifikavimo etapo metu rengiamas Specifikacijos projektas. Specifikacijos projektą rengia valstybės informacinės sistemos valdytojo vadovo arba jo pavedimu valstybės informacinės sistemos tvarkytojo vadovo paskirtas asmuo (asmenys). Prireikus Specifikacijos projekto rengimas gali būti perduotas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka parinktam asmeniui ar asmenų grupei (paslaugos teikėjui). Specifikacijos projektas rengiamas Aprašo nustatyta tvarka ir vadovaujantis Valstybės informacinės sistemos techninio aprašymo (specifikacijos) rengimo reikalavimais, pateiktais Metodikos 4 priede.

30. Parengtam Specifikacijos projektui turi būti pritarta Projekto priežiūros komisijos posėdyje.

31. Specifikacijos projektą projekto rengėjas derina su suinteresuotomis institucijomis. Specifikacijos projektas derinamas ir tvirtinamas Aprašo nustatyta tvarka.

32. Valstybės informacinės sistemos specifikavimo etapo rezultatas – patvirtinta Specifikacija.

33. Valstybės informacinės sistemos specifikavimo etapas laikomas baigtu, kai duomenys apie patvirtintą Specifikaciją įrašomi Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre. Duomenys apie patvirtintą Specifikaciją šiam registrai teikiami Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatų nustatyta tvarka ir registro tvarkytojo nustatytomis priemonėmis.

34. Valstybės informacinės sistemos realizavimo etapo metu atliekama detali kompiuterizuojamų veiklos procesų analizė, tikslinami Specifikacijoje nustatyti veiklos

reikalavimai ir rengiamas valstybės informacinės sistemos realizavimo reikalavimų rinkinys. Jeigu pasirinktas modulinis arba iteracinis-inkrementinis valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas, detalai analizuojami tik einamuoju momentu kuriamo modulio arba prieaugio veiklos reikalavimai.

35. Projekto priežiūros komisijai pateikiama detalios analizės ataskaita, kurioje išdėstyti realizavimo reikalavimai, pateikiami reikalavimų sąrašais, naudotojo sąsajos brėžiniais, duomenų struktūrų diagramomis, kitomis techninėmis diagramomis ir modeliais. Minėtai ataskaitai turi būti pritarta Projekto priežiūros komisijos posėdyje.

36. Detalios analizės ataskaitos pagrindu rengiamas detalaus projektavimo dokumentas. Jį sudaro realizavimo reikalavimų rinkinys ir detalizuotos bei patikslintos kitos Specifikacijos dalys: techniniais terminais performuluojami Specifikacijoje nustatyti tikslai ir kriterijai, aprašomi konkretūs detalūs reikalavimai atskiroms programinėms bei techninėms priemonėms, taip pat jų sąveikai, detalizuojami jų kūrimo arba įsigijimo ir adaptavimo darbų planai, numatomi finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.

37. Jeigu valstybės informacinė sistema kuriama modulinio arba iteraciniu-inkrementiniu būdu, detalaus projektavimo dokumentas rengiamas tik einamuoju momentu kuriamam valstybės informacinės sistemos moduliui arba prieaugiui.

38. Detalaus projektavimo dokumentui turi būti pritarta Projekto priežiūros komisijos posėdyje.

39. Įsigyjamos ir pritaikomos techninės priemonės, numatytos detalaus projektavimo dokumente. Kuriami arba įsigijami ir adaptuojami, pritaikomi jau anksčiau sukurti arba įsigyti ir adaptuoti valstybės informacinės sistemos funkcionalumą įgyvendinantys taikomosios programinės įrangos komponentai.

40. Einamuoju momentu kuriamam moduliui arba prieaugiui sukurtos arba įsigytos ir adaptuotos techninės ir programinės priemonės sujungiamos į visumą. Naujai sukurtas modulis arba prieaugis integruojamas su anksčiau sukurtais valstybės informacinės sistemos moduliais arba prieaugiais.

41. Parengiamas diegimo paketas, veiklos reikalavimų tenkinimo testavimo scenarijai, testavimo žurnalo šablonas, mokomoji medžiaga, naudotojo instrukcija, prireikus kita techninė dokumentacija. Testavimo scenarijai turi būti parengti pagal Specifikacijoje aprašytus veiklos reikalavimus. Šiems rezultatams turi būti pritarta Projekto priežiūros komisijos posėdyje.

42. Sukurtas valstybės informacinės sistemos funkcionalumas įdiegiamas ir išbandomas testinėje aplinkoje, užpildant testavimo žurnalą. Testuojama vadovaujantis Specifikacijoje aprašyta testavimo organizavimo tvarka. Priimami sprendimai dėl pastebėtų neatitikimų realizavimo reikalavimams – šalinami trūkumai arba, įvertinus riziką, sutinkama su daliniais neatitikimais, kurie fiksuojami testavimo žurnale.

43. Testavimo rezultatams – testavimo žurnalui su fiksuotomis išvadomis apie buvusius neatitikimus veiklos ir realizavimo reikalavimams, pašalintus trūkumus ir paliekamus dalinius neatitikimus su priimtina rizika, patikslintam programiniam kodui, diegimo paketui, patikslintai techninei dokumentacijai – turi būti pritarta Projekto priežiūros komisijos posėdyje.

44. Pasirinkus iteracinį-inkrementinį valstybės informacinės sistemos kūrimo būdą, testavimo pabaigoje taip pat gali būti nuspręsta sukurti prieaugio nediegti gamybinėje aplinkoje, o kurti kitą prieaugį, pradedant nuo detalios analizės etapo, kartu patikslinant ir anksčiau sukurtų prieaugių realizavimo reikalavimus.

45. Diegimo pradžioje Projekto priežiūros komisijos pirmininkas pristato valstybės informacinės sistemos valdytojo vadovui siūlymą, įformintą posėdžio protokolu, dėl valstybės

informacinės sistemos, jos modulio arba prieaugio parengimo diegti ir pradėti bandomąją eksploataciją gamybinėje aplinkoje.

46. Valstybės informacinės sistemos valdytojo vadovas, raštu pritaręs siūlymui pradėti bandomąją eksploataciją, prireikus sprendžia dėl valstybės informacinės sistemos bandomosios eksploatacijos vykdymo organizavimo, atsakingų asmenų paskyrimo, vykdomų veiklos funkcijų ir bandomosios eksploatacijos pabaigos termino.

47. Valstybės informacinės sistemos tvarkytojas arba valstybės informacinės sistemos valdytojo paskirtas tvarkytojas, jeigu valstybės informacinės sistemos nuostatuose nurodyti keli tvarkytojai, rengia ir tvirtina detalų bandomosios eksploatacijos planą, kuriame numatomas techninių ir programinių priemonių diegimo, pirminių duomenų, reikalingų eksploatacijos pradžia, ir normatyvinės informacijos parengimo grafikai, trūkumų fiksavimo ir šalinimo terminai.

48. Bandomosios eksploatacijos metu nustatytu periodiškumu Projekto priežiūros komisijos posėdžiuose svarstoma bandomosios eksploatacijos eiga, aptariamos valstybės informacinės sistemos kūrėjų parengtos ataskaitos apie užfiksuotus trūkumus ir jų šalinimo rezultatus. Pasirinkus iteracinį-inkrementinį valstybės informacinės sistemos kūrimo būdą, šių posėdžių metu gali būti nutarta tam tikrų trūkumų šalinimą vykdyti kito prieaugio realizavimo metu.

49. Pasibaigus valstybės informacinės sistemos, jos modulio arba prieaugio bandomajai eksploatacijai, po trūkumų šalinimo patikslinus programinį kodą ir techninę dokumentaciją, Projekto priežiūros komisija posėdžio protokolu patvirtina apie valstybės informacinės sistemos, jos modulio arba prieaugio tinkamumą eksploatuoti.

50. Teikiamą valstybės informacinės sistemos valdytojo vadovui ar jo įgaliotam darbuotojui tvirtinti valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą, kuriame nurodyta, kokia valstybės informacinės sistemos dalis ar visa valstybės informacinė sistema yra tinkama eksploatuoti, pasirašo Projekto priežiūros komisijos pirmininkas ir nariai. Kai valstybės informacinės sistemos tvarkytojais paskirtos kelios institucijos arba dėl kitų priežasčių valstybės informacinės sistemos kūrimo darbams įvertinti Projekto priežiūros komisijos sudėtis gali būti papildyta kitais suinteresuotais asmenimis arba Aprašo nustatyta tvarka gali būti sudaroma papildoma komisija atliktiems kūrimo darbams įvertinti. Valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti akto pavyzdinė forma pateikiama Metodikos 5 priede.

51. Eksploatuoti dalinį valstybės informacinės sistemos funkcionalumą, t.y. vieną arba kelis modulius arba prieaugius, gamybinėje aplinkoje galima tik tada, kai duomenys apie patvirtintą valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą, kuriame nurodyta, kokia valstybės informacinės sistemos dalis yra tinkama eksploatuoti, įrašomi Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre.

52. Pasirinkus modulinį valstybės informacinės sistemos kūrimo būdą, moduliai realizuojami lygiagrečiai arba vienas po kito. Kiekvieno modulio realizavimo procesas pradedamas nuo detalios analizės.

53. Jeigu pasirinktas iteracinis-inkrementinis valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas, pasibaigus vieno prieaugio realizavimui, Projekto priežiūros komisijos posėdyje gali būti iš naujo prioretizuojami prieaugiai, tikslinami jų realizavimo darbų grafikai, kuriems raštu turi pritarti valstybės informacinės sistemos valdytojo vadovas.

54. Valstybės informacinės sistemos realizavimo etapo rezultatas – patvirtintas valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktas, kuriame nurodyta, kad visa

valstybės informacinės sistemos nuostatuose ir Specifikacijoje aprašyta valstybės informacinė sistema yra sukurta ir tinkama eksploatuoti.

55. Valstybės informacinės sistemos realizavimo etapas laikomas baigtu, kai duomenys apie patvirtintą valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą, kuriame nurodyta, kad visa valstybės informacinės sistemos nuostatuose ir Specifikacijoje aprašyta valstybės informacinė sistema yra sukurta ir tinkama eksploatuoti, įrašomi Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre. Duomenys apie valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą šiam registrui teikiami Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatų nustatyta tvarka ir registro tvarkytojo nustatytomis priemonėmis.

V SKYRIUS

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS EKSPLOATAVIMO STADIJA

56. Valstybės informacinės sistemos eksploatavimo stadijos metu vykdomos valstybės informacinės sistemos veikimo stebėjimo, priežiūros ir modifikavimo veiklos.

57. Valstybės informacinės sistemos eksploatavimo stadijos metu siekiama:

57.1. įgyvendinti valstybės informacinės sistemos nuostatuose nurodytą valstybės informacinės sistemos tikslą;

57.2. užtikrinti, kad valstybės informacinės sistemos veikimas atitiktų Specifikacijoje apibrėžtus veiklos reikalavimus;

57.3. modifikuoti valstybės informacinę sistemą, pritaikant ją papildomiems naudotojų poreikiams ar teisės aktų reikalavimams, bet kurie iš esmės nekeičia įdiegtų informacijos apdorojimo procesų.

58. Valstybės informacinės sistemos eksploatavimo stadijos metu vykdomoms veikloms valdyti rekomenduojama vadovautis Informacinių technologijų paslaugų valdymo metodika, patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2013 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. T-83 „Dėl Informacinių technologijų paslaugų valdymo metodikos patvirtinimo“.

59. Jeigu eksploatuojant valstybės informacinę sistemą būtini valstybės informacinės sistemos nuostatų ir Specifikacijos pakeitimai, jie rengiami, derinami ir tvirtinami vadovaujantis Aprašu ir Valstybės informacinės sistemos techninio aprašymo (specifikacijos) rengimo reikalavimų, nurodytų Metodikos 4 priede, 17 punktu.

60. Eksploatuojamos valstybės informacinės sistemos valdymas ir sauga vertinami atliekant informacinių technologijų auditą. Auditas atliekamas Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nustatyta tvarka ir terminais.

VI SKYRIUS

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS MODERNIZAVIMO STADIJA

61. Valstybės informacinės sistemos modernizavimas inicijuojamas pasikeitus teisės aktuose nustatytai institucijos funkcijai (funkcijoms), kuriai vykdyti įsteigta valstybės informacinė sistema, arba atsiradus tokiems naudotojų poreikiams, kurie keičia įdiegtus informacijos apdorojimo procesus.

62. Valstybės informacinės sistemos modernizavimo stadijos metu siekiama:

62.1. įvertinti valstybės informacinės sistemos modernizavimo apimtį;

62.2. papildyti ir (arba) pakeisti valstybės informacinės sistemos funkcijas, informacijos apdorojimo procesus, funkcinę ir techninę struktūras;

62.3. specifiškai naujus ir patikslinti esamus veiklos reikalavimus;

62.4. suplanuoti ir įgyvendinti valstybės informacinės sistemos modernizavimą.

63. Valstybės informacinės sistemos modernizavimo stadiją rekomenduojama skaidyti į šiuos etapus:

63.1. modernizavimo sprendimo priėmimas;

63.2. modernizavimo projekto parengimas;

63.3. modernizavimo realizavimas.

64. Modernizavimo sprendimo priėmimo etapo metu yra analizuojami pasikeitę Lietuvos Respublikos įstatymai, Europos Sąjungos teisės aktai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai ir kiti teisės aktai, nustatantys institucijos kompiuterizuotą funkciją. Įvertinami papildomi informacijos apdorojimo, elektroninių paslaugų teikimo poreikiai ir apimtys.

65. Jei modernizuojant valstybės informacinę sistemą planuojama viršyti Lėšų dydį, modernizavimo sprendimo priėmimo etapo metu rengiama galimybių studija, kurioje patikslinamas valstybės informacinės sistemos tikslas ir pagrindžiamas jos modernizavimo reikalingumas, apibūdinamos numatomos papildomai kompiuterizuoti institucijai teisės aktuose nustatytos funkcijos ir įvertinamos investicijos, finansavimo šaltiniai, apibūdinama galima valstybės informacinės sistemos nauda, pasirinktas modernizuojamos valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas, valstybės informacinės sistemos modernizavimo realizavimo kontrolės etapai ir kita su modernizuojama valstybės informacine sistema susijusi informacija. **Galimybių studija rengiama vadovaujantis Galimybių studijos rengimo reikalavimais, nurodytais Metodikos 3 priede.**

66. Modernizavimo sprendimo priėmimo etapo metu vykdomos veiklos *mutatis mutandis* atitinka veiklas, numatytas Valstybės informacinės sistemos inicijavimo stadijos metu.

67. Modernizavimo sprendimo priėmimo etapo rezultatas – priimtas teisės aktas dėl valstybės informacinės sistemos modernizavimo ir jos nuostatų pakeitimo.

68. Modernizavimo sprendimo priėmimo etapas laikomas baigtu, kai duomenys apie priimtą teisės aktą dėl valstybės informacinės sistemos modernizavimo ir jos nuostatų pakeitimo įrašomi Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre. Duomenys apie šį teisės aktą šiam registrai teikiami Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatų nustatyta tvarka ir registro tvarkytojo nustatytais priemonėmis.

69. Modernizavimo projekto parengimo etapo metu nustatomi valstybės informacinės sistemos modernizavimo projekto (toliau - Modernizavimo projektas) tikslas, potiksliai ir jų įgyvendinimo vertinimo kriterijai. Apibrėžiami jau kompiuterizuoti ir siekiami kompiuterizuoti institucijos veiklos procesai ir jų pokyčiai, identifikuojamas poreikis keisti organizacinės struktūras, duomenų struktūras ir jų apdorojimo procesus, taip pat reikalavimai perėjimui iš esamos į siekiamą būseną. Patikslinami ir papildomi naujais veiklos reikalavimai, kylantys iš pakeistų valstybės informacinės sistemos nuostatų ir modernizavimo galimybių studijos, jeigu tokia buvo rengiama. Sudaromas Modernizavimo projekto planas, įvertinant laiko, finansų ir žmogiškuosius išteklius.

70. Už Modernizavimo projekto įgyvendinimą ir priežiūrą atsako valstybės informacinės sistemos valdytojo vadovo rašytiniu sprendimu iš atsakingų asmenų sudaryta darbo grupė (toliau – Modernizavimo projekto priežiūros komisija). Į Modernizavimo projekto priežiūros komisiją įtraukiamas valstybės informacinės sistemos duomenų valdymo įgaliotinis (įgaliotiniai).

71. Modernizavimo projekto parengimo etapo metu vykdomos veiklos *mutatis mutandis* atitinka veiklas, numatytas Valstybės informacinės sistemos specifikuojamo etapo metu.

72. Modernizavimo projekto parengimo etapo rezultatas – patvirtinta nauja Specifikacijos versija.

73. Modernizavimo projekto rengimo etapas laikomas baigtu, kai duomenys apie naują Specifikacijos versiją įrašomi Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre. Duomenys apie naują Specifikacijos versiją šiam registrui teikiami Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatų nustatyta tvarka ir registro tvarkytojo nustatytomis priemonėmis.

74. Modernizavimo realizavimo etape vykdomos veiklos *mutatis mutandis* atitinka veiklas, numatytas Valstybės informacinės sistemos realizavimo etapo metu.

75. Modernizavimo realizavimo etapo rezultatas – patvirtintas valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktas, nurodant, kad valstybės informacinė sistema yra modernizuota ir tinkama eksploatuoti.

76. Modernizavimo realizavimo etapas laikomas baigtu, kai duomenys apie patvirtintą valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą įrašomi Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre. Duomenys šiam registrui teikiami Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatų nustatyta tvarka ir registro tvarkytojo nustatytomis priemonėmis.

VII SKYRIUS

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS LIKVIDAVIMO STADIJA

77. Valstybės informacinės sistemos likvidavimas inicijuojamas panaikinus institucijos funkciją (funkcijas), kuriai vykdyti įsteigta valstybės informacinė sistema.

78. Valstybės informacinės sistemos likvidavimo stadijos metu siekiama:

78.1. priimti sprendimą likviduoti valstybės informacinę sistemą;

78.2. suplanuoti valstybės informacinės sistemos likvidavimo darbus, numatyti atsakingus vykdytojus;

78.3. įgyvendinti valstybės informacinės sistemos likvidavimo darbų planą;

78.4. užfiksuoti valstybės informacinės sistemos likvidavimo pabaigą.

79. Valstybės informacinės sistemos likvidavimo stadiją rekomenduojama skaidyti į šiuos etapus:

79.1. likvidavimo sprendimo priėmimas;

79.2. likvidavimo vykdymas.

80. Likvidavimo sprendimo priėmimo etapo metu analizuojami pasikeitę Lietuvos Respublikos įstatymai, Europos Sąjungos teisės aktai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai ir kiti teisės aktai, panaikinantys institucijos kompiuterizuotą funkciją.

81. Likvidavimo sprendimo priėmimo etapo metu vykdomos veiklos *mutatis mutandis* atitinka veiklas, numatytas Valstybės informacinės sistemos inicijavimo stadijos metu.

82. Likvidavimo sprendimo priėmimo etapo rezultatas – priimtas teisės aktas dėl valstybės informacinės sistemos likvidavimo, kuriame nustatomas valstybės informacinės sistemos likvidavimo darbų planas.

83. Likvidavimo sprendimo priėmimo etapas laikomas baigtu, kai duomenys apie priimtą teisės aktą dėl valstybės informacinės sistemos likvidavimo įrašomi Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre. Duomenys apie šį teisės aktą šiam registrui teikiami Registrų ir valstybės informacinių sistemų registro nuostatų nustatyta tvarka ir registro tvarkytojo nustatytomis priemonėmis.

84. Likvidavimo vykdymo etape teisės akte dėl valstybės informacinės sistemos likvidavimo nustatyta tvarka ir terminais vykdomi valstybės informacinės sistemos likvidavimo darbai:

84.1. priimami, keičiami arba pripažįstami netekusiais galios teisės aktai, susiję su likviduojamos valstybės informacinės sistemos naudojimu;

84.2. susitariama dėl valstybės informacinės sistemos priežiūros sutarčių galiojimo pabaigos;

84.3. informuojami duomenų teikėjai ir duomenų gavėjai;

84.4. institucijos interneto svetainėje Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nustatyta tvarka paskelbiama apie informaciją, kuri toliau nebus apdorojama, atnaujinama, teikiama ir skelbiama;

84.5. valstybės informacinėje sistemoje sukaupti duomenys perduodami kitoms valstybės informacinėms sistemoms, valstybės archyvams arba sunaikinami;

84.6. techninės priemonės perduodamos naudoti kitoms institucijos valdomoms informacinėms sistemoms arba likviduojamos Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

85. Likvidavimo vykdymo etapo rezultatas – valstybės informacinės sistemos valdytojo ir valstybės informacinės sistemos tvarkytojo paskirtų atsakingų asmenų priimtas sprendimas, įformintas posėdžio protokolu, dėl sėkmingo valstybės informacinės sistemos likvidavimo darbų plano įvykdymo.

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS KŪRIMO BŪDAI

1. Valstybės informacinių sistemų kūrimo būdai yra nuoseklusis, modulinis ir iteracinis-inkrementinis.

2. Nuoseklusis (angl. waterfall) valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas susideda iš vienas po kito vykdomų realizavimo stadijos etapų (detali analizė, projektavimas, konstravimas ir integravimas, testavimas, diegimas), kurie nepersidengia ir nesikartoja. Valstybės informacinė sistema realizuojama, nuosekliai įgyvendinant atskirus realizavimo stadijos etapus vieną kartą nuo pirmojo iki paskutiniojo. Po paskutiniojo etapo patvirtinamas priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktas ir įteisinama valstybės informacinė sistema.

3. Modulinis (angl. modular) valstybės informacinės sistemos kūrimo būdu valstybės informacinė sistema realizuojama, išskaidant ją į atskiras sudedamąsias dalis (posistemius, modulius ir pan.), kurioms įmanoma nustatyti atskirus veiklos reikalavimų rinkinius, kuriuos realizavus šią sudedamąją valstybės informacinės sistemos dalį galima naudoti kaip savarankišką vienetą. Šis kūrimo būdas susideda iš nuosekliai vykdomų realizavimo stadijos etapų, kurie yra taikomi kiekvienos tokios valstybės informacinės sistemos dalies kūrimui. Valstybės informacinės sistemos dalys gali būti vystomos lygiagrečiai arba persidengiančiai laiko atžvilgiu. Pirmoji sėkmingai įdiegta ir atitinkanti jai valstybės informacinės sistemos techniniame aprašyme (specifikacijoje) (toliau – Specifikacija) apibrėžtus veiklos reikalavimus sudedamoji valstybės informacinės sistemos dalis gali būti įteisinama, patvirtinant priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą, kuriame nurodoma, kokia valstybės informacinės sistemos dalis laikoma priimta ir tinkama eksploatuoti gamybinėje aplinkoje. Kiekviena vėliau baigta kurti dalis integruojama į jau veikiančią valstybės informacinę sistemą. Analogiškai gali būti patvirtinamas priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktas, nurodant, kiek ir kokios Specifikacijoje nurodytos valstybės informacinės sistemos dalys tinkamos eksploatuoti. Visa valstybės informacinė sistema baigiama įteisinti, realizavus visas Specifikacijoje nurodytas dalis ir patvirtinus priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą, nurodant, kad visa valstybės informacinė sistema yra sukurta ir tinkama eksploatuoti.

4. Iteracinis-inkrementinis (angl. agile) valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas vadinamas toks būdas, kai valstybės informacinės sistemos realizavimas vykdomas prieaugiais, kurie sudaromi iš vieno ar daugiau valstybės informacinės sistemos panaudojimo atvejų (angl. use case), siekiant per kuo trumpesnę laiką valstybės informacinę sistemą naudojančioms asmenims pateikti bent vieną tinkamą eksploatuoti valstybės informacinės sistemos funkciją, veikiančią gamybinėje arba valstybės informacinės sistemos valdytojo sutikimu testinėje aplinkoje su visomis valstybės informacinės sistemos priėmimui būdingomis pateiktimis: programinės įrangos kodu, diegimo paketais, diegimo ir naudojimo instrukcijomis, kita technine dokumentacija ir patvirtintu priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktu. Specifikacijoje įvardijami prieaugiai, numatomi jų funkcionalumai, prieaugiai prioretizuojami ir sudaromas jų diegimo planas. Kiekvienam prieauginiui realizuoti nuosekliai taikomi realizavimo stadijos etapai. Realizavimo stadijos detalios analizės etape analizuojami ir apibrėžiami tik einamuoju momentu realizuojamo prieaugio veiklos reikalavimai. Įdiegus vieną prieaugį, gali būti peržiūrėti Specifikacijoje apibrėžtų kitų prieauginių prioritetai, kiekvienam naujam prieauginiui vykdoma detali analizė, formuluojami realizavimo reikalavimai, gali būti patikslinti jau įdiegtų prieauginių

realizavimo reikalavimai, pakartotinai naudojami sukurti moduliai. Visa valstybės informacinė sistema baigiama įteisinti, realizavus visus Specifikacijoje nurodytus prieaugius ir patvirtinus priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą, nurodant, kad visa valstybės informacinė sistema yra sukurta ir tinkama eksploatuoti.

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS KŪRIMO BŪDO PASIRINKIMO GAIRĖS

1. Valstybės informacinės sistemos kūrimo būdo pasirinkimą nulemia jos apimtis ir veiklos reikalavimų apibrėžtumas.
2. Valstybės informacinės sistemos apimčiai nustatyti vertinama:
  - 2.1. renkamų, apdorojamų ir kaupiamų duomenų kiekis ir tipų įvairovė;
  - 2.2. veiklos procesų kiekis ir įvairovė;
  - 2.3. realizuojamų elektroninių paslaugų kiekis;
  - 2.4. sąsajų su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis, registrais, kitomis informacinėmis sistemomis kiekis;
  - 2.5. veiklą reglamentuojančių teisės aktų kiekis;
  - 2.6. struktūrinių padalinių, kurių veikla kompiuterizuojama, kiekis;
  - 2.7. valstybės informacinės sistemos naudotojų (toliau – naudotojai) grupių įvairovė;
  - 2.8. kiti svarstyteni faktoriai.
3. Valstybės informacinės sistemos kūrimo būdo pasirinkimui nemažą įtaką turi tikslus veiklos reikalavimų apibrėžimas. Įtaką turi:
  - 3.1. veiklos procesų branda institucijoje, t. y. ar kompiuterizuojami veiklos procesai institucijoje yra detalčiai aprašyti ir patvirtinti, nurodant jų vykdytojus;
  - 3.2. naudotojų gebėjimai naudotis informacinių technologijų priemonėmis;
  - 3.3. duomenų centralizavimo lygis (ar duomenys tvarkomi centralizuotai, ar geografiškai nutolusiuose teritoriniuose padaliniuose);
  - 3.4. duomenų mainų aiškumas;
  - 3.5. veiklos funkcijų novatoriškumas;
  - 3.6. kompiuterizuojamą veiklą reglamentuojančių teisės aktų aiškumas;
  - 3.7. reikalingų technologinių sprendimų inovatyvumas;
  - 3.8. kiti svarstyteni faktoriai.
4. Valstybės informacinės sistemos kūrimo (modernizavimo) būdo pasirinkimas detalizuojamas lentelėje:

Lentelė. Kūrimo būdo pasirinkimas

<i>Apimtis</i>	<i>Apibrėžtumas</i>	<i>Nuoseklusis</i>	<i>Modulinis</i>	<i>Iteracinis- inkrementinis</i>
Didelė	Apibrėžta		X	X
	Neapibrėžta		X	X
Nedidelė	Apibrėžta	X		
	Neapibrėžta			X

GALIMYBIŲ STUDIJOS RENGIMO REIKALAVIMAI

1. Galimybių studiją sudaro šios dalys:
  - 1.1. santrauka;
  - 1.2. veiklos srities, kurios vykdymo funkcijas numatoma kompiuterizuoti, analizė;
  - 1.3. aplinkos analizė;
  - 1.4. kompiuterizuojamos veiklos procesų analizė;
  - 1.5. valstybės informacinės sistemos kūrimo projekto (toliau – Projektas) įgyvendinimo galimybių ir alternatyvų analizė;
  - 1.6. detalus pasirinktos alternatyvos aprašymas;
  - 1.7. Projekto įgyvendinimo planas;
  - 1.8. sukurtos valstybės informacinės sistemos priežiūros kaštų ir reikalavimų analizė;
  - 1.9. finansinės, ekonominės ir socialinės Projekto naudos įvertinimas;
  - 1.10. rizikos analizė;
  - 1.11. išvados ir rekomendacijos.
2. Santrauka rengiama galimybių studijos rengimo pabaigoje. Joje pateikiama esmė viso to, kas detalai išdėstyta vėlesniuose skyriuose. Pristatomas valstybės informacinės sistemos tikslas (tikslai), pagrindžiamas jos reikalingumas, apibūdinamos numatomos kompiuterizuoti institucijai teisės aktuose nustatytos funkcijos, įvertinamos investicijos, finansavimo šaltiniai, apibūdinama galima valstybės informacinės sistemos nauda, pasirinktas valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas ir kita svarbi informacija.
3. Analizės metu atliekamas visapusiškas institucijos veiklos srities, kurios vykdymo funkcijas numatoma kompiuterizuoti, įvertinimas, nustatant jos kompiuterizavimo reikšmę ir vietą institucijos veikloje:
  - 3.1. nagrinėjama institucijos veikla, susijusi su planuojamos kompiuterizuoti veiklos sritimi, esamas kompiuterizavimo lygis;
  - 3.2. analizuojami įstatymai ir kiti teisės aktai, kuriais reglamentuojama numatoma kompiuterizuoti veiklos sritis, strateginiai dokumentai;
  - 3.3. analizuojami viešųjų ir administracinių paslaugų gavėjų, institucijos darbuotojų ir kitų galimų valstybės informacinės sistemos naudotojų (toliau – naudotojai) poreikiai, esant reikalui, pateikiami svarbiausių apklausų ir tyrimų rezultatai;
  - 3.4. nustatomas valstybės informacinės sistemos tikslas (tikslai), uždaviniai ir pagrindinės funkcijos;
  - 3.5. suformuluojami Projekto įgyvendinamumo vertinimo kriterijai;
  - 3.6. prognozuojama Projekto įtaka uždavinių sprendimui, siekiami kompiuterizuojamos institucijos veiklos kokybės pokyčiai.
4. Aplinkos analizės metu nagrinėjama aplinka, susijusi su projekto įgyvendinimu, ieškoma panašių įgyvendintų sprendimų, vertinamos Projekto įgyvendinamumo galimybės:
  - 4.1. analizuojami aplinkos veiksniai (politiniai, ekonominiai, socialiniai, technologiniai, aplinkosauginiai ir teisiniai), kurie daro įtaką su Projektu susijusiai veiklos sričiai;
  - 4.2. analizuojami vykdomi ar jau įgyvendinti panašūs projektai šalyje ir užsienyje, jų silpnosios ir stipriosios pusės;
  - 4.3. vertinant Projekto įgyvendinamumo galimybę, rekomenduojama naudoti stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizės metodą ir aprašyti vidinės institucijos stiprybes

ir silpnynes bei išorines grėsmes ir galimybes.

5. Kompiuterizuojamos veiklos procesų analizės metu išanalizuojami ir aprašomi veiklos procesai, kuriuos planuojama vykdyti automatizuotai, taip pat apibrėžiami esamų veiklos procesų pokyčiai, pagrindžiama šių pokyčių svarba. Veiklos procesų modelius rekomenduojama vaizduoti grafiškai:

5.1. įvertinama veiklos procesų branda ir galimybė juos vykdyti automatizuotai;

5.2. atliekama naudotojų funkcinių poreikių analizė;

5.3. analizuojamos veiklos taisyklės, gaunami ir siunčiami duomenys, dokumentai;

5.4. nustatomos steigiamos valstybės informacinės sistemos sąsajos su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis, valstybės ir žinybiniais registrais;

5.5. nagrinėjami nefunkciniai reikalavimai ir ribojimai: patalpų, saugos užtikrinimo, darbo vietų pakankamumo, personalo kompetencijos, naudotojų sąsajos ergonomiškumo ir kt.;

5.6. sudaromi grafiniai panaudojimo atvejų modeliai, panaudojimo atvejai prioritetizuojami;

5.7. išnagrinėjami pakeitimų dėl perėjimo į siekiamą būseną poreikiai: visi jau egzistuojančių viešųjų ir administracinių paslaugų ir duomenų struktūrų pokyčių poreikiai, taip pat poreikiai duomenims parengti, perkelti ar transformuoti;

5.8. įvertinamas dalykinės srities sudėtingumas ir neapibrėžtumas, atsižvelgiant į tokius veiksnius, kaip suinteresuotųjų šalių įvairovė, dalykinės srities dydis ir svarba institucijos ir sektoriaus atžvilgiu, veiklos procesų ir apdorojamos informacijos sudėtingumas ir neapibrėžtumas.

6. Projekto įgyvendinimo galimybių ir alternatyvų analizės metu suformuluojamas Projekto tikslas, įvardijamos Projekto veiklos tikslui pasiekti, įvertinamos Projekto įgyvendinimo alternatyvos pagal nustatytus kriterijus:

6.1. suformuluotas Projekto tikslas, įgyvendinantis nustatytą uždavinį, turi būti susietas su strateginiais dokumentais;

6.2. parengiamas Projekto veiklų sąrašas, veiklas sugrupuojant pagal tam tikrus kriterijus, pvz., technologinius, personalo valdymo, infrastruktūros plėtros ir t.t.;

6.3. veikloms nustatomi jų vertinimo rodikliai, pvz., įgyvendinimo trukmė, poreikis žmogiškiesiems ištekliams, patikimumas ir t.t.;

6.4. vertinamos įvardintos veiklos, nustatant jų svorį pagal svarbą;

6.5. sudaromos Projekto įgyvendinimo alternatyvos, analizuojant Projekto veiklas technologiniu, veiklos pokyčių, įsigijimo (kūrimo) būdų, finansinių ir žmogiškųjų išteklių aspektais;

6.6. aprašoma *status quo* alternatyva (be Projekto);

6.7. analizuojamos kitos alternatyvos, kaip ir alternatyva be Projekto, techniniu, ekonominiu, socialiniu, finansiniu, aplinkosauginiu aspektais. Alternatyvų palyginimus rekomenduojama pateikti lentelėje;

6.8. pasirenkama pagal numatytus kriterijus tinkamiausia alternatyva.

7. Detalizuojama pasirinktoji Projekto įgyvendinimo alternatyva:

7.1. detaliai aprašoma pasirinktos Projekto įgyvendinimo alternatyvos (toliau – alternatyva) esmė;

7.2. argumentuojamas alternatyvos pasirinkimas;

7.3. aprašoma alternatyvos kuriama nauda;

7.4. atliekama veiklos procesų pokyčių analizė, pagrindžiami numatomi pasikeitimai institucijos organizacinėje struktūroje, teisinėje bazėje;

7.5. aprašomos priemonės ir būdai, užtikrinsiantys sukurtos valstybės informacinės sistemos funkcionavimą ir projekto rezultatų naudojimą;

7.6. apibrėžiama ir pagrindžiama pagrindinė valstybės informacinės sistemos funkcinė schema;

7.7. numatomas tinkamiausias valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas.

8. Parengiamas Projekto įgyvendinimo planas:

8.1. aprašomi Projekto įgyvendinimo trukmę lemiantys veiksniai;

8.2. grafiškai pavaizduojama Projekto įgyvendinimo trukmė, nurodomi etapai ir detalai aprašomi kiekvieno etapo laukiami rezultatai;

8.3. apibrėžiami reikalavimai Projekto valdymui;

8.4. pristatoma Projekto valdymo organizacinė struktūra, funkcijos ir atsakomybė.

9. Pateikiama sukurtos valstybės informacinės sistemos priežiūros kaštų ir reikalavimų prognozė:

9.1. numatomi sukurtos ir įdiegtos valstybės informacinės sistemos stebėjimo, priežiūros ir vystymo reikalavimai, prognozuojami administravimo kaštai;

9.2. prognozuojamos išlaidos kompiuterinės ir programinės įrangos atnaujinimui.

10. Atliekamas finansinės, ekonominės ir socialinės Projekto naudos įvertinimas:

10.1. numatomi galimi finansavimo šaltiniai;

10.2. nustatomi finansiniai rodikliai valstybės informacinės sistemos kūrimo investicijoms ir sąnaudoms jos eksploatavimo metu bei atliekamas finansinis projekto įvertinimas;

10.3. nustatomi kokybiniai ir (arba) kiekybiniai ekonominės ir socialinės naudos rodikliai, pagal kuriuos vertinamas projektas.

11. Atliekama rizikos analizė:

11.1. identifikuojami rizikos veiksniai, susiję su išorine Projekto aplinka (politine, ekonomine, socialine, aplinkosaugine, technologine ir teisine);

11.2. nustatomi vidiniai Projekto rizikos veiksniai, susiję su žmogiškaisiais ištekliais, techninio sprendimo parinkimu, Projekto vykdymo terminų nesilaikymu, rezultatų kokybe ir kt.;

11.3. identifikuoti rizikos veiksniai grupuojami ir vertinami pagal jų pasireiškimo tikimybę ir galimą poveikį, numatomos jų valdymo priemonės;

11.4. įvertinamas bendras Projekto rizikingumas.

12. Parengiamos bendros galimybių studijos išvados ir teikiamos rekomendacijos:

12.1. glaustai išdėstomi Projekto įgyvendinimo alternatyvos pasirinkimo argumentai;

12.2. išdėstoma finansinė, ekonominė, socialinė Projekto nauda;

12.3. apibendrinamas Projekto rizikingumas, sukurtos ir įdiegtos valstybės informacinės sistemos priežiūros užtikrinimas;

12.4. pagrindžiamas Projekto atitikimas institucijos strateginiams tikslams, patvirtinamas galutinis sprendimas dėl Projekto vykdymo.

VALSTYBĖS INFORMACINĖS SISTEMOS TECHNINIO APRAŠYMO (SPECIFIKACIJOS) RENGIMO REIKALAVIMAI

1. Valstybės informacinės sistemos techninį aprašymą (specifikaciją) (toliau – Specifikacija) sudaro antraštinis lapas, rengėjų sąrašas, Specifikacijos turinys, priedai (pakeitimų registravimo žurnalas ir kt.).

2. Specifikacijos antraštiniame lape nurodomas institucijos pavadinimas, valstybės informacinės sistemos pavadinimas, Specifikacijos tvirtinimo žyma, data ir versijos numeris. Pirmąkart tvirtinamai Specifikacijai suteikiamas versijos Nr. V1.0. Antraštinio lapo apačioje, vadovaujantis Dokumentų rengimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-117 „Dėl Dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“, 42 punktu, išdėstomos suderinimo žymos. Antraštinio lapo forma nurodyta Valstybės informacinės sistemos techninio aprašymo (specifikacijos) rengimo reikalavimų 1 priede. Specifikacijos projektas derinamas su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Susisiekimo ministerijos ir kitomis institucijomis ir tvirtinamas vadovaujantis Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašu, patvirtintu 2013 m. vasario 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 180 „Dėl Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas).

3. Rengėjų sąraše pateikiamos Specifikaciją rengusių specialistų pavardės, vardai, pareigos ir kontaktiniai duomenys (telefono ryšio Nr., el. pašto adresas, kt.). Taip pat nurodoma, kurią Specifikacijos dalį kiekvienas specialistas parengė.

4. Specifikacijos pavyzdinis turinys pateikiamas Valstybės informacinės sistemos techninio aprašymo (specifikacijos) rengimo reikalavimų 2 priede.

5. Specifikacijos skyriai dalijami į poskyrius, poskyriai – į skirsnius. Visi jie numeruojami arabiškais skaitmenimis. Poskyrių numeriai susideda iš skyriaus numerio ir poskyrio eilės numerio tame skyriuje, skirsnių – iš skyriaus numerio, poskyrio numerio ir skirsnio eilės numerio tame poskyryje. Skyriaus, poskyrio, skirsnio numeriai vienas nuo kito skiriami taškais. Skyriai, poskyriai ir skirsniai turi turėti pavadinimus, kurie nurodomi turinyje.

6. Skyriuje „Dokumentų sąrašas“ nurodomi:

6.1. valstybės informacinės sistemos steigimo pagrindą nurodantys teisės aktai;

6.2. numatytą kompiuterizuoti veiklos sritį reglamentuojantys teisės aktai;

6.3. valstybės informacinių išteklių valdymą ir tvarkymą nustatantys teisės aktai;

6.4. duomenų (tame tarpe ir asmens duomenų) saugą reglamentuojantys teisės aktai;

6.5. patvirtinti valstybės informacinės sistemos nuostatai ir valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai.

7. Sąvokas ir sutrumpinimus rekomenduojama pateikti lentelė. Esant reikalui, atskirame stulpelyje galima sąvokos reikšmę pateikti angliskai. Plačiai žinomos sąvokos, tokios, kaip „internetas“ ar „duomenų bazė“, į sąvokas neįtraukiamos.

8. Įvade trumpai apibūdinama valstybės informacinė sistema, jos kūrimo (modernizavimo) reikalingumas, įvardinami valstybės informacinės sistemos valdytojas ir tvarkytojai, nurodomas teisės aktas, kuriuo patvirtinti valstybės informacinės sistemos nuostatai ir valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai, bei šio teisės akto nuoroda.

9. Skyriuje „Kūrimo (modernizavimo) projekto tikslas“ formuluojamas pagrindinis valstybės informacinės sistemos kūrimo (modernizavimo) projekto tikslas, kuris paprastai

nurodomas kaip konkrečios informacinės sistemos funkcionalumų realizavimas. Tikslas gali būti skaidomas į potikslius. Potiksliai formuluojami taip, kad kiekvienam iš jų galima būtų parinkti vertinimo kriterijus, matavimo vienetus ir matavimo būdą. Potiksliais gali būti nurodoma atskirų posistemų funkcionalumo, panaudojimo atvejų, elektroninių paslaugų teikimo, techninių komponentų įdiegimo realizavimas.

10. Skyriuje „Esamas kompiuterizavimo lygis ir kompiuterizuojami veiklos procesai“ aprašomas esamas institucijos kompiuterizavimo lygis ir siejami kompiuterizuoti veiklos procesai:

10.1. aprašomos institucijoje naudojamos informacinės sistemos (jų paskirtis, kaupiamų duomenų pobūdis, galimos sąsajos su kuriama valstybės informacine sistema). Modernizavimo atveju, aprašoma ir naudojama valstybės informacinė sistema, kurią numatyta modernizuoti;

10.2. įvardijami institucijos struktūriniai padaliniai ir trumpai aprašomi jų veiklos procesai, kuriuos planuojama kompiuterizuoti;

10.3. pateikiami patvirtinti detalūs kompiuterizuojamos veiklos vykdymo tvarkos aprašai, veiklos procesų schemos pateikiami Specifikacijos prieduose arba Specifikacijos tekste pateikiama nuoroda į juos.

11. Skyriuje „Veiklos reikalavimai“ nurodomi funkciniai ir nefunkciniai reikalavimai, kuriuos turi tenkinti kuriama (modernizuojama) valstybės informacinė sistema:

11.1. **grafiškai atvaizduojama kuriamos valstybės informacinės sistemos funkcinė schema.** Atvaizduojami visi posistemiai, nurodyti patvirtintuose valstybės informacinės sistemos nuostatuose (toliau – Nuostatai). Posistemiai gali būti išskaidyti į smulkesnius komponentus, kurie nebuvo Nuostatuose įvardinti. Funkcinėje schemoje negali būti posistemų, nenurodytų Nuostatuose;

11.2. sudėtinga grafinė funkcinė schema, ypač jeigu ji vaizduoja smulkesnius struktūros elementus, neįvardintus Nuostatuose, papildomai turi būti aprašoma Specifikacijoje tekstu ar lentele;

11.3. aprašomi išoriniai (kuriamos valstybės informacinės sistemos atžvilgiu) ir vidiniai (tarp posistemų) duomenų srautai, nurodant šaltinį, duomenų srauto identifikatorių, duomenų aprašymą, duomenų srauto apimtį per pasirinktą laiko vienetą, periodiškumą arba sąlygas (situaciją), kurioms susidarius perduodamas duomenų srautas, duomenų formatą, duomenų perdavimo būdą. Rekomenduojama duomenų srautus aprašyti lentele. Jeigu funkcinė schema duomenų srautus vizualizuoja abstrakčiai, Specifikacijoje papildomai pateikiama grafinė duomenų srautų schema;

11.4. Specifikacijoje neturi būti įvardintų išorinių duomenų srautų, kurie nėra nurodyti Nuostatuose;

11.5. aprašoma duomenų bazių struktūra. Detalizuojami Nuostatuose aprašytų duomenų grupių duomenys, pagal galimybę nurodant duomenų tipus ir atributus, aprašomi naudojami klasifikatoriai;

11.6. aprašomi valstybės informacinę sistemą naudojančiams asmenims pagal jų prieigos teises prieinami duomenys, duomenų gavėjams galimi teikti duomenys, duomenų grupės (informacijos rinkmenos), tinkami pakartotiniam naudojimui atvirais formatais;

11.7. **išdėstomi nefunkciniai reikalavimai:**

11.7.1. **saugumo ir slaptumo (konfidencialumo) reikalavimai,** nustatyti patvirtintuose valstybės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatuose;

11.7.2. **ergonominiai (angl. usability) reikalavimai** valstybės informacinės sistemos naudotojo (toliau – naudotojas) sąsajai;

11.7.3. **atitikimo tarptautiniams ir geros praktikos standartams reikalavimai;**

11.7.4. **reikalavimai techninėms priemonėms** (kompiuterinei įrangai, kompiuteriniam tinklui), veikimo charakteristikoms, papildomai programinei įrangai, realizavimo technologijoms;

11.7.5. **reikalavimai techninei dokumentacijai** (jos išsamumui, kalbai, tipui ir t. t.);

11.7.6. **reikalavimai naudotojų mokymams** (mokymų medžiagos parengimui, jos pristatymui, mokymų organizavimui).

12. Jeigu buvo rengiama galimybių studija, skyriuje „Kaštai ir nauda“ trumpai aprašomos planuojamos valstybės informacinės sistemos kūrimo (modernizavimo) sąnaudos, numatomi naudojimo ir priežiūros kaštai, prognozuojama finansinė, ekonominė ir socialinė nauda.

13. Jeigu galimybių studija nebuvo rengiama, šiame skyriuje:

13.1. įvertinamos numatomos sąnaudos projektavimui, techninių priemonių, sisteminės ir taikomosios programinės įrangos įsigijimui, diegimui, darbo vietų parengimui, naudotojų mokymui ir kt.;

13.2. nurodomi planuojami kaštai įdiegtos valstybės informacinės sistemos priežiūrai, reguliariam techninių priemonių ir licencijų atnaujinimui;

13.3. apibūdinant prognozuojamą naudą, nurodoma, jei numatoma gauti, veikiant valstybės informacinei sistemai, pajamų šaltiniai, pobūdis ir dydžiai. Aptariama ekonominė ir socialinė nauda sistemą naudojančioms asmenims ir aplinkai.

14. Skyriuje „Teisinės ir organizacinės sąlygos“ nurodomos teisinės ir organizacinės sąlygos, būtinos kurti (modernizuoti) ir naudoti valstybės informacinę sistemą:

14.1. įvardijami reikalingi priimti ar pakeisti teisės aktai, reglamentuojantys kompiuterizuojamą veiklą, arba būtini valstybės informacinės sistemos teisėtam naudojimui;

14.2. numatomos sudaryti duomenų gavimo ir teikimo, prieigos teisių suteikimo sutartys;

14.3. organizaciniai institucijos struktūrinių padalinių pertvarkymai.

15. Skyriuje „Kūrimo (modernizavimo) projekto valdymas“ aprašomas valstybės informacinės sistemos kūrimo (modernizavimo) projekto (toliau – Projektas) valdymo planas:

15.1. pristatoma Projekto valdymo organizacinė struktūra, funkcijos ir atsakomybė;

15.2. nurodomas teisės aktas, kuriuo priimtas sprendimas dėl Projekto vykdymo tvarkos, atsakingų asmenų paskyrimo, trumpai aprašoma Projekto vykdymo tvarka;

15.3. argumentuotai nurodomas tinkamiausias valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas;

15.4. jeigu pasirenkamas valstybės informacinės sistemos kūrimas atskiromis savarankiškoms dalimis (modulinis būdas), Projektas skaidomas į tiek paprojektų, kiek bus atskirai kuriamų sistemos dalių. Kiekvienam paprojektui valdyti paskiriami atsakingi asmenys ir nurodoma, kam jie turi atsiskaityti už paprojekto vykdymo rezultatus;

15.5. jeigu pasirenkamas iteracinis-inkrementinis valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas, pateikiamas prieaugių sąrašas prioriteto tvarka;

15.6. nurodomi Projekto ir paprojektų finansavimo šaltiniai ir finansavimo tvarka;

15.7. grafiškai arba lentele pavaizduojama Projekto ir paprojektų įgyvendinimo trukmė, etapai ir darbai, nurodomi atsakingi asmenys ir detalios aprašomi kiekvieno etapo laukiami rezultatai;

15.8. aprašoma, kaip bus vykdomas atitikimo nustatytoms veiklos ir realizavimo reikalavimams vertinimas, testavimo tvarka, testavimo grupių organizacinė struktūra, testavimo dokumentai;

15.9. nurodoma valstybės informacinės sistemos ir jos sudėtinių dalių diegimo gamybinėje aplinkoje sąlygos ir tvarka, tinkamumo naudoti įvertinimas ir vertinimo rezultatų priėmimo tvarka.

16. Specifikacijos prieduose be pakeitimų registravimo žurnalo gali būti pateikiami detalūs kompiuterizuojamos veiklos vykdymo tvarkos aprašai, veiklos procesų schemos, kita institucijos nuomone būtina informacija.

17. Pakeitimų registravimo žurnalas, kurio forma nustatyta Valstybės informacinės sistemos techninio aprašymo (specifikacijos) rengimo reikalavimų 3 priede, Specifikacijos priede pateikiamas, kai keičiama patvirtinta Specifikacija. Valstybės informacinės sistemos eksploatavimo stadijoje keičiama Specifikacija įforminama tokia tvarka:

17.1. parengiama Specifikacijos aktuali redakcija, antraštiniame lape Specifikacijos versijos numerio skaičius po taško padidinamas vienetu, o pakeitimų registravimo žurnale nurodoma, koks skyrius, poskyris ir skirsnis, lentelė ar paveikslas buvo pakeistas, pašalintas arba naujai įtrauktas;

17.2. jei pakeitimų mažai, pateikiamas antraštinis lapas, kuriame vietoje „TECHNINIS APRAŠYMAS (SPECIFIKACIJA)“ įrašoma „TECHNINIO APRAŠYMO (SPECIFIKACIJOS) PAKEITIMAI“, nurodomas prieš tai buvęs Specifikacijos versijos numeris ir skliausteliuose – pakeitimų numeris šios versijos ribose. Po antraštinio lapo pridedama laisva forma aprašyti pakeitimai, nurodant jų pobūdį, turinį ir vietą Specifikacijoje;

17.3. keičiama Specifikacija derinama ir tvirtinama Aprašo nustatyta tvarka.

18. Valstybės informacinės sistemos modernizavimo atveju rengiama nauja Specifikacijos versija. Versijos numerio skaičius prieš tašką didinamas vienetu.

Valstybės informacinės sistemos gyvavimo
ciklo valdymo metodikos
5 priedas

**(Valstybės informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti akto pavyzdinė
forma)**

_____
(institucijos pavadinimas)

TVIRTINU
(Pareigų pavadinimas)

(Vardas ir pavardė)

_____
(valstybės informacinės sistemos pavadinimas)
PRIĖMIMO IR TINKAMUMO EKSPLOATUOTI AKTAS

Nr. ____
(data)

(sudarymo vieta)

PAGRINDAS. _____

_____
(dokumentai, kuriais remiantis priimama valstybės informacinė sistema)

šios Projekto priežiūros komisija pripažino, kad yra įdiegtos ir tinkamos eksploatuoti

_____
(valstybės informacinės sistemos pavadinimas)

dalys:

1.2. _____
(išvardinami visi priimami posistemai, moduliai arba prieaugiai)

1.3. _____

1.4. _____

Projekto priežiūros komisijos išvados ir pasiūlymai:

_____

_____
(įrašoma, ar valstybės informacinė sistema atlieka

_____
numatytas funkcijas, ar tenkina iškeltus reikalavimus ir ar yra sukurta ir tinkama eksploatuoti)

Projekto priežiūros komisijos pirmininkas	..... (parašas)	_____ (vardas, pavardė)
Projekto priežiūros komisijos nariai	..... (parašas)	_____ (vardas, pavardė)
	..... (parašas)	_____ (vardas, pavardė)
	..... (parašas)	_____ (vardas, pavardė)

Valstybės informacinės sistemos
techninio aprašymo (specifikacijos)
rengimo reikalavimų
1 priedas

(Valstybės informacinės sistemos techninio aprašymo (specifikacijos) antraštinio lapo forma)

(institucijos pavadinimas)

TVIRTINU
(Pareigų pavadinimas)

(Vardas ir pavardė)

(valstybės informacinės sistemos pavadinimas)

(valstybės informacinės sistemos trumpasis pavadinimas)

TECHNINIS APRAŠYMAS (SPECIFIKACIJA)

MMMM-mm-dd Nr. Vx.x
(data) (versijos numeris)

SUDERINTA

SUDERINTA

SUDERINTA

_____ raštu Nr. ____

_____ raštu Nr. ____

_____ raštu Nr. ____

Valstybės informacinės sistemos
techninio aprašo (specifikacijos)
rengimo reikalavimų
2 priedas

(Valstybės informacinės sistemos techninio aprašo (specifikacijos) pavyzdinis turinys)

TURINYS

1. Dokumentų sąrašas
  2. Sąvokos ir sutrumpinimai
  3. Įvadas
  4. Kūrimo (modernizavimo) projekto tikslas
  5. Esamas kompiuterizavimo lygis ir kompiuterizuojami veiklos procesai
  6. Veiklos reikalavimai
    - 6.1. Funkcinė schema
    - 6.2. Vidiniai ir išoriniai duomenų srautai
    - 6.3. Konceptinis duomenų modelis
    - 6.4. Duomenų teikimas ir naudojimas
    - 6.5. Nefunkciniai reikalavimai
      - 6.5.1. Saugumo ir slaptumo (konfidencialumo) reikalavimai
      - 6.5.2. Ergonominiai reikalavimai
      - 6.5.3. Atitikimo tarptautiniams ir geros praktikos standartams reikalavimai
      - 6.5.4. Reikalavimai techninėms priemonėms, veikimo charakteristikoms, papildomai programinei įrangai, realizavimo technologijoms
      - 6.5.5. Reikalavimai techninei dokumentacijai
      - 6.5.6. Reikalavimai naudotojų mokymams
  7. Kaštai ir nauda
    - 7.1. Kūrimo kaštai
    - 7.2. Naudojimo ir priežiūros kaštai
    - 7.3. Prognozuojama finansinė, ekonominė ir socialinė nauda
  8. Teisinės ir organizacinės sąlygos
  9. Kūrimo (modernizavimo) projekto valdymas
    - 9.1. Projekto vykdymo tvarka
    - 9.2. Pasirinktas kūrimo būdas
    - 9.3. Finansavimo šaltiniai ir finansavimo tvarka
    - 9.4. Darbų grafikai
    - 9.5. Atitikimo veiklos ir realizavimo reikalavimams vertinimas (testavimas)
    - 9.6. Diegimas ir tinkamumo naudoti įvertinimas
  10. Priedai
-

Valstybės informacinės sistemos
techninio aprašymo (specifikacijos)
rengimo reikalavimų
3 priedas

(Pakeitimų registravimo žurnalo forma)

PAKEITIMŲ REGISTRAVIMO ŽURNALAS

Specifikacijos struktūrinės dalies Nr. (4 skyrius, 5 lentelė)	Pakeitimo pobūdis (pakeistas, pašalintas, naujai įtrauktas)	Pastabos (aprašyta pasikeitusi būseną, papildyta .... funkcionalumu)
